

TIČE ME SE

Monitoring izborne kampanje
mediji ♦ civilno društvo ♦ govor mržnje

Koordinator izvještaja: Zoran Vujičić

PARLAMENTARNI IZBORI - 16. OKTOBAR 2016. ♦ BROJ 3

Izveštaj koji je pred Vama namijenjen je prvenstveno građanima Crne Gore koji imaju pravo glasa i predstavlja doprinos NF Građanska alijansa objektivnijem informisanju glasača i njihovoj aktivnijoj političkoj participaciji. Izveštaj se objavljuje tri puta mjesečno u periodu od 13. avgusta do 13. oktobra kada počinje predizborna ćutnja. Izveštaj se sastoji od tri cjeline:

- ⇒ Monitoring medija (RTCG, TV Prva, TV Pink M, TV Vijesti, TV Atlas, dnevne novine Dan, Vijesti, Pobjeda, Dnevne novine);
- ⇒ Građansko nadgledanje izbora;
- ⇒ Pravo na slobodu javnog okupljanja i govor mržnje.

1. MONITORING TV I ŠTAMPANIH MEDIJA

Kvantitativno kvalitativna analiza sadržaja podrazumijeva prikupljanje tekstova iz četiri dnevne novine i priloga iz udarnih informativnih emisija pet televizijskih stanica sa nacionalnom pokrivenošću, te njihovo analiziranje na osnovu unaprijed zadate matrice.

Analiza je sprovedena u periodu od 03.09. do 12.09. (uključujući i 12.09.) i obuhvatila je priloge centralnih informativnih emisija na pet glavnih televizija u Crnoj Gori (*RTCG, Vijesti, Prva, Atlas i Pink M*), kao i tekstove objavljene u: *Pobjedi, Vijestima, Danu i Dnevnim novinama*. Analiza je obuhvatila tekstove i priloge u kojima se pominju sljedeće partije: DPS, SDP, SNP, DF, Pozitivna, Socijaldemokrate, URA, Demokrate, Demos, Liberalna partija, Otpor beznađu, HGI, Bošnjačka partija, Forca, Albanska alternativa i ostale (gdje se ubrajaju manje partije, posebno na lokalnom nivou, kao i vanparlamentarne stranke).

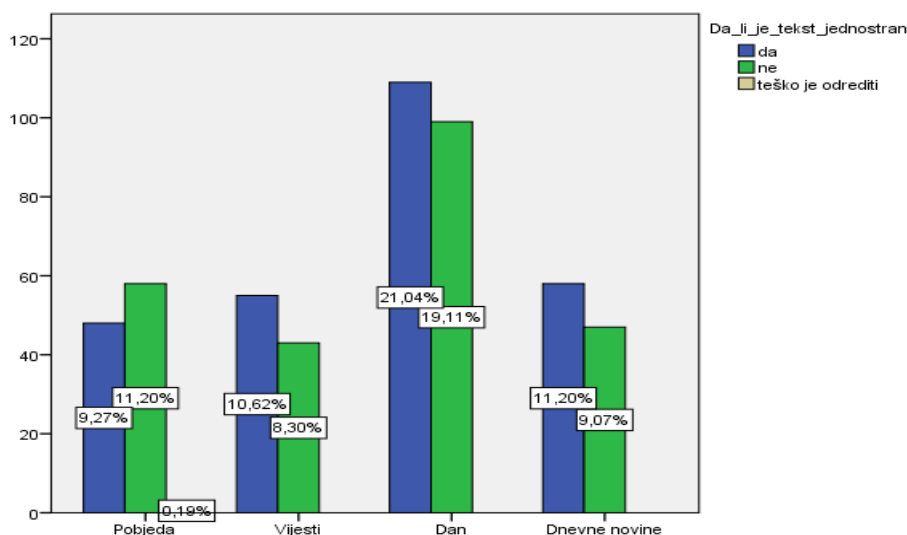
⇒ Štampani mediji

Kako se izbori približavaju broj tekstova koji se objavljuje u dnevnoj štampi se povećava, pa je u prethodnih deset dana objavljeno ukupno **518** tekstova. Kao i ranije, najviše tekstova imala je dnevna novina Dan (208) ili čak 40% ukupnog broja. U Pobjedi je objavljeno 107, u Dnevnim novinama 105, a u Vijestima 98 tekstova.

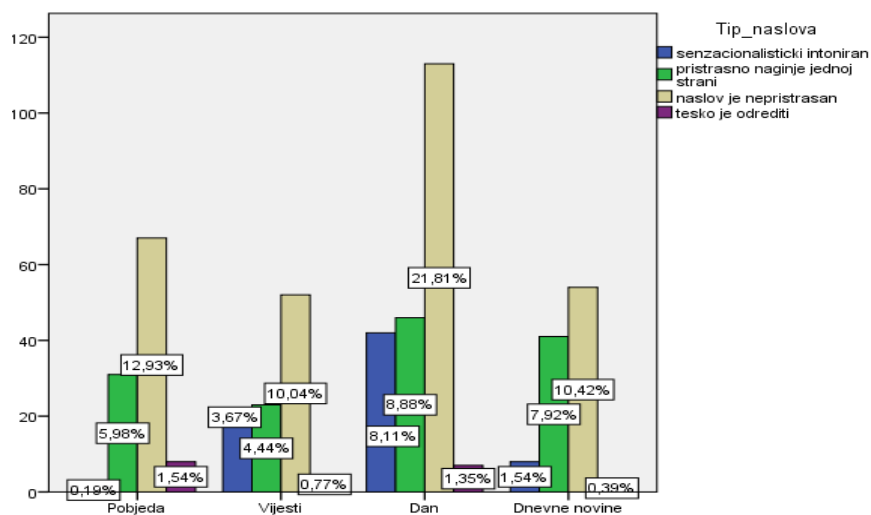
I u trećem izvještaju se zadržao trend da se tekstovi, većinom, objavljuju u prvom dijelu novine i da, u prosjeku, petina ovih tekstova ima svoju najavu i na naslovnoj strani. Novinski članci koji su se bavili političkim partijama po strukturi su najvećim dijelom bili izvještaji (28%) i članci (22%). Značajan broj tekstova bio je u formi kratkih vijesti (16%), obimnijih tekstova (15%) i saopštenja i reagovanja (13,5%).

Kao i u prethodnim izvještajima, više od polovine tekstova je bilo jednostrano¹. Najviše takvih tekstova bilo je u *Danu*. Preostale tri dnevne novine imale su prilično ujednačen broj jednostranih tekstova. Jednostranost je najizraženija bila u člancima i izvještajima.

Kao i u ranijim izvještajima, naslovi, kao najčešća oprema teksta, skoro su uvijek bili u direktnoj vezi sa sadržajem teksta. Čak 55% tih naslova bilo je nepristrasno u posmatranom periodu. Oko 27% naslova bilo je pristrasno, dok je 13,5% njih bilo senzacionalistički intonirano. U senzacionalističkim naslovima prednjačio je *Dan* sa 42 takva naslova, dok je Pobjeda imala samo jedan senzacionalistički naslov. Situacija je znatno drugačija kada su u pitanju pristrasni naslovi: na prvom mjestu je *Dan* sa 46 takvih naslova, dok su Dnevne novine imale 41 pristrasan naslov.

¹ Tekstovi/prilozi u kojima određeni problem nije prikazan sveobuhvatno (iz više različitih uglova) već su saopšteni stavovi samo jedne partije, smatra se jednostranim. Ukoliko je u tekstu/prilogu bilo više sagovornika ali iz partija koje se zalažu za iste vrijednosti (a vrlo često kritikuju neku treću partiju), smatra se jednostranim izvještavanjem. Saopštenja ili reagovanja u kojima se pominju partije kojima u tekstu/prilogu nije data mogućnost da iznesu svoje stavove niti su novinari podsjetili na razloge za reagovanje, takođe se ocjenjuju kao jednostrani. Isto je i sa konferencijama za novinare u kojima mediji u okviru istog priloga ne daju priliku prozvanim partijama da iznesu svoje viđenje.

U 46,5% tekstova vrijednosna orijentacija prikaza je bila pozitivna, a u 31% slučajeva je bila negativna. U skoro polovini tekstova, okvir teksta je bio informativan (49%). Ipak, 31% tekstova imalo je negativan, odnosno kritički okvir, dok je kod 10% njih okvir bio afirmativan. U najvećem broju tekstova, 64%, citiran je samo jedan izvor iz neke od političkih partija.

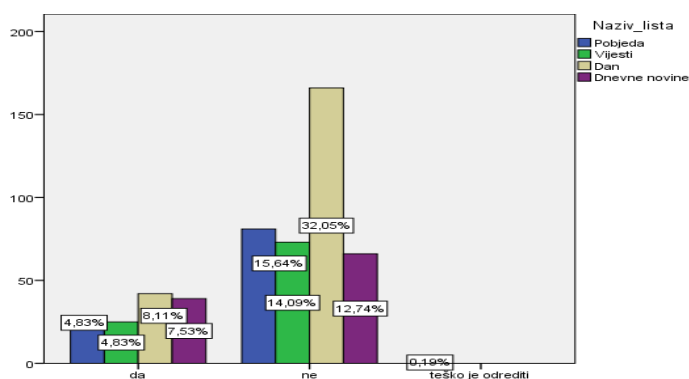
Najviše puta u dnevnoj štampi pomenuta je Demokratska partija socijalista (DPS) i to u 226 tekstova, a najveći broj tih tekstova objavljen je u *Danu*². Po broju pominjanja u posmatranom periodu, na drugom mjestu se nalazi Demokratski front (94 pominjanja). Slijede URA (78), SDP (75) i SNP (73).

Dan je, nakon DPS-a, u tekstovima najčešće pominjao DF, SDP, URA i Demokrate.

Kada je u pitanju pažnja koju je pojedinačna novina dala partijama, u **Pobjedi** je najviše puta pominjan DPS, a slijede DF, SDP i SNP. **Vijesti** su najviše pažnje dale DPS-u, pa URI i SNP-u. Najviše pojavljivanja u **Dnevnim novinama** imao je DPS, pa DF, URA i SNP.

	Pobjeda	Vijesti	Dan	Dnevne novine	Total
DPS	45	46	94	41	226
SDP	20	15	26	14	75
SNP	17	19	20	17	73
DF	21	14	35	24	94
Pozitivna	10	5	11	10	36
SD	9	5	20	12	46
URA	16	20	25	17	78
Demokrate	11	11	23	7	52
Demos	11	13	12	16	52
Bošnjačka partija	4	2	3	2	11
Forca	1	2	2	0	5
Liberalna partija	5	2	4	4	15
Otpor beznađu	2	0	2	2	6
Albanska alternativa	1	1	2	3	7
HGI	4	4	6	3	17
Ostale	10	7	21	11	49

U 25% objavljenih tekstova bilo je prikrivene kampanje³. Najviše tekstova sa prikrivenom kampanjom imao je Dan (42), a slijede Dnevne novine (39).

² Važno je naglasiti da su se gotovo sve partije najviše pominjale u *Danu* jer je u toj novini bilo i najviše objavljenih tekstova u posmatranom periodu.

³ Prikrivena kampanja je karakteristična za osobe koje su na određenom nivou vlasti i koje su u poziciji da preko funkcija koje obavljaju, i pojačanih aktivnosti u predizbornom periodu, na indirektan način promovišu partije kojima pripadaju. To je slučaj sa, primjera radi, sastancima predsjednika opština (gradonačelnika) sa potpredsjednicima Vlade prilikom kojih se saglase da je u toj opštini zabilježen izuzetan napredak, a da sam sastanak nema neki određen povod niti se iz teksta/priloga može zaključiti zašto potpredsjednik Vlade, čiji opštine nisu resor, boravi tamo.

U analiziranom periodu prikrivena kampanja se najčešće odnosila na predstavnike Demokratske partije socijalista, pa je tako u 12% slučajeva ta kampanja bila pozitivna. Pozitivna prikrivena kampanja DPS-a najčešća je bila u Dnevним novinama (26 slučajeva) i Pobjedi (21 slučaj). Negativna prikrivena kampanja prema DPS-u prisutna je bila u 38 slučajeva i najviše takvih tekstova imali su Dan (22) i Vijesti (16). Prikrivena kampanja u odnosu na ostale partije bila je prisutna, ali u skoro zanemarljivom broju slučajeva.

Kada su u pitanju funkcioneri, u posmatranom periodu u štampanim ali i u elektronskim medijima najčešće su se pojavljivali članovi Vlade: Petar Ivanović, Predrag Bošković, Raško Konjević, Goran Danilović, Azra Jasavić, ali i predsjednik opštine Nikšić Veselin Grbović.

⇒ Elektronski mediji

U toku prethodnih 10 dana emitovano je 187 priloga u centralnim informativnim emisijama pet analiziranih televizija u kojima je pominjana neka od navedenih partija. Najviše emitovanih priloga imala je TV Vijesti – 44, a nju slijede RTCG (39), TV Prva (38), Pink TV (35) i Atlas TV sa 31 prilogom.

Ovaj tip vijesti bio je u 33% slučajeva najavljen u uvodnim špicama centralnih informativnih emisija, a te vijesti su se, u nešto manje od 70% slučajeva, emitovale u prvom bloku. U strukturi priloga dominiraju izvještaji (76%) i kratke vijesti (19%). U priložima centralnih informativnih emisija analiziranih televizija učestvovao je uglavnom po jedan sagovornik iz neke od partija (65%).

Kada je u pitanju prisutnost političkih partija, ubjedljivo najviše pojavljivanja na televizijama u analiziranom periodu imala je Demokratska partija socijalista (71). Sa druge strane, DF je imao 35 pojavljivanja, SNP 25, dok su SDP, URA i Demokrate imale po 20 pojavljivanja. I nakon trećeg desetodnevnog izvještaja, nameće se zaključak da je ustaljena praksa da mjesta u informativnim emisijama ima samo za veće političke partije.

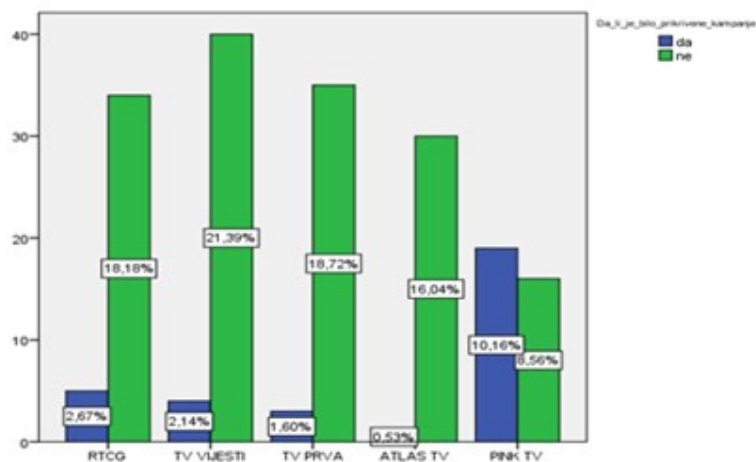
RTCG je najviše puta u svom „Dnevniku 2“ emitovala priloge u kojima se pominje DPS i DF. *Vijesti* su najviše puta u „Vijestima u pola 7“ pomenule DPS i DF. U „Vijestima Prve“ u najviše priloga je pominjan DPS, dok su znatno manje pominjanja imale URA i SNP, koje dijele drugo mjesto. *Atlas* televizija je, takođe, najviše puta u priložima pominjala DPS, dok su DF, Demokrate i Demos imale po 4 pojavljivanja na toj televiziji. Televizija *Pink M* dala je u emisiji „Infomonte“ najviše prostora DPS-u koji, sa značajnim zaostatkom, slijede SD, SNP i DF.

	RTCG	VIJESTI	PRVA	ATLAS	PINK	Total
DPS	18	17	13	9	14	71
SDP	8	9	1	2	0	20
SNP	6	6	6	3	4	25
DF	11	11	5	4	4	35
Pozitivna	5	4	2	0	1	12
SD	5	3	5	0	5	18
URA	3	5	6	3	3	20
Demokrate	5	8	3	4	0	20
Demos	4	3	5	4	3	19
Bošnjačka partija	2	1	1	0	0	4
Forca	0	0	0	0	0	0
Liberalna partija	4	3	0	1	1	9
Otpor beznađu	0	0	0	0	0	0
Albanska alternativa	1	1	0	2	1	5
HGI	2	2	1	1	0	6
Ostale	4	2	1	2	0	9

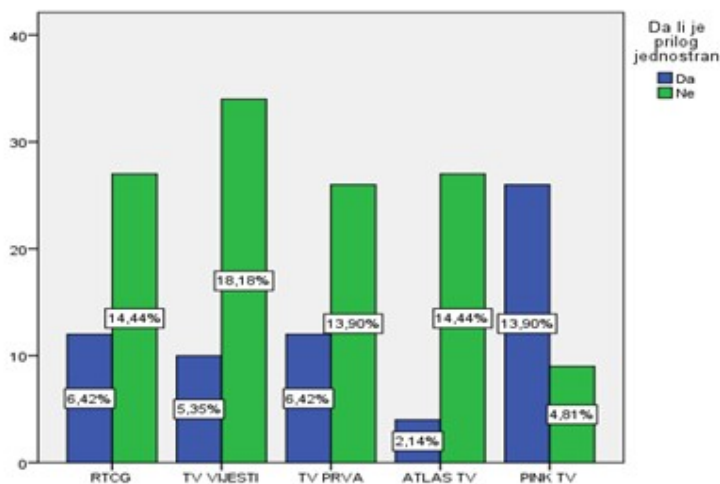
Čak 56% priloga bilo je pozitivno, 11% njih negativno dok se za 33% priloga nije mogla odrediti vrijednosna orijentacija. Ovi prilozima su u 76% slučajeva bili informativni u toku analiziranog perioda, dok je nešto manje od 13% njih bilo negativno, odnosno kritično.

Prikrivena kampanja je, sudeći po rezultatima ankete, mnogo rjeđa na televizijama. Tako je u 17% slučajeva bilo prikrivenih kampanja i tu prvo mjesto zauzima TV Pink M sa 19 takvih priloga. Ostale televizije su imale značajno manje priloga u kojima je emitovana prikrivena kampanja. Prikrivena kampanja je najčešća prikazivana u formi izvještaja (14%).

Prikrivena kampanja je u 19 slučajeva bila u korist DPS-a.

Oko 34% priloga emitovanih u prethodnih 10 dana u centralnim informativnim emisijama bilo je jednostrano. Analiza je pokazala da je u tome, baš kao i u prethodnom izvještaju, lider televizija Pink M sa 26 takva priloga. Najmanje jednostranih priloga imala je Atlas televizija. Jednostranost je najčešća bila u izvještajima i kratkim vijestima.

U centralnim informativnim emisijama su se, u posmatranom periodu, najčešće pojavljivali članovi Vlade: Petar Ivanović, Predrag Bošković, Raško Konjević, Goran Danilović, kao i predsjednik opštine Nikšić Veselin Grbović.

2. GRAĐANSKO NADGLEDANJE IZBORA

Prisustvo nestranačkih posmatrača u značajnoj mjeri može da utiče na tok izborne kampanje kao i cjelokupnog izbornog procesa.

- ⇒ Iz Mreže za afirmaciju nevladinog sektora (MANS) ocijenili su skandaloznim navodni nestanak dokumentacije o tenderu za izradu biometrijskih ličnih karata.
- https://www.youtube.com/watch?v=sX--A3UR_Yo
- ⇒ U MANS-u tvrde da političko odlučivanje Državne izborne komisije (DIK) o biometrijskim ličnim kartama predstavlja finalni udarac kredibilitetu ove institucije koji podriva povjerenje u izborni proces i predstavlja otvoren poziv za falsifikovanje ličnih karata i manipulacije izbornim rezultatom.
- <http://www.mans.co.me/drzavna-izborna-komisija-podrive-povjerenje-u-izborni-proces/>
- <https://www.youtube.com/watch?v=giQH37uiUw>
- ⇒ MANS je ocijenio da Agencija za sprječavanje korupcije, kada je u pitanju implementacija Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, nije transparentna, te da je javnost ostala uskraćena za odgovore: kako ta institucija planira da obezbijedi da svi organi na državnom i lokalnom nivou objavljuju tačne, pouzdane i sveobuhvatne analitičke kartice i putne naloge, u cilju identifikovanja i sprječavanja zloupotreba javnih fondova za potrebe izborne kampanje.
- <http://mans.co.me/aik-odrzala-radni-sastanak-predstavnicima-nvo/>
- ⇒ MANS je Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu i Odboru za praćenje primjene zakona i drugih propisa od značaja za izgrađivanje povjerenja u izborni proces Skupštine Crne Gore podnio inicijative kojima se traži hitno zakazivanje sjednica tih radnih tijela povodom problema koji je nastao otkrivanjem činjenice da lične karte crnogorskih građana nijesu biometrijske, a da po zakonu, samo sa biometrijskom ličnom ispravom može da se glasa.
- <http://www.mans.co.me/hitno-zakazivanje-sjednica-odbora-za-politicki-sistem-pravosude-i-upravu-i-odbora-za-pracenje-primjene-zakona/>
- ⇒ U toku prvih mjesec i po od raspisivanja parlamentarnih izbora zabilježeno je, kako navode iz MANS-a, da institucije na centralnom i lokalnom nivou krše Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja je u potpunosti ne objavljuju podatke koje su, po zakonu, dužni.
- <http://www.mans.co.me/objavljivanje-podataka-o-predizbornoj-kampanji/>

⇒ Centar za demokratsku tranziciju (CDT) je pozvao DIK da zauzme stav o problemima sa ličnim kartama, odnosno o primjeni kontradiktornih članova Zakona o izboru odbornika i poslanika koji se odnose na identifikaciju birača.

<http://www.cdm.me/politika/cdt-dik-da-preuzme-odgovornost-o-problemu-sa-licnim-kartama>

⇒ Vrhovno državno tužilaštvo (VDT) potpisalo je Memorandum o saradnji sa CDT-om i Centrom za monitoring i istraživanja (CEMI) kako bi zajedničkim aktivnostima doprinijeli izgradnji povjerenja građana u izbore i očuvanju integriteta izbornog procesa.

<http://www.cdtmn.org/2016/09/04/dik-da-preuzme-odgovornost/>

⇒ CEMI je pozvao zainteresovane građane, koji imaju želju i motiv, da se prijave za učešće u građanskom nadgledanju izbora .

<http://cemi.org.me/index.php/me/naslovna-strana/aktuelnosti/954-prijava-posmatraca>

⇒ Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM) je uputio poziv političkim partijama, koalicijama i građanskim listama da omoguće posmatračima uvid u kopije spiskova prikupljenih potpisa birača i na taj način doprinesu povećanju transparentnosti u sprovođenju kontrole ali i povjerenja javnosti u izborni proces.

http://www.cedem.me/images/jDownloads_new/Ostala%20dokumenta/CEDEM_saopst enje%20za%20javnost_6.septembar_1.pdf

3. PRAVO NA SLOBODU JAVNOG OKUPLJANJA I GOVOR MRŽNJE

Govor mržnje se definiše kao svaki oblik izražavanja koji raspiruje, podstiče i pravda mržnju ili nasilje protiv lica ili grupe zbog njihovog ličnog svojstva i njegova upotreba je zabranjena Zakonom o zabrani diskriminacije. Pravo na slobodu javnog okupljanja je jedno od osnovnih, Ustavom zagarantovanih, ljudskih prava i može se, u skladu sa zakonom, privremeno ograničiti odlukom nadležnog organa radi sprječavanja nereda ili vršenja krivičnog djela, ugrožavanja zdravlja, morala ili radi bezbjednosti ljudi i imovine.

- ⇒ U posmatranom desetodnevnom periodu nije zabilježen nijedan slučaj ograničavanja prava na slobodu javnog okupljanja. Ipak, treba imati u vidu da su političke partije tek otpočele sa izbornim skupovima.
- ⇒ U istom periodu, politički dijalog karakterisala je pojačana retorika dok nijesu primjećeni slučajevi u kojima je identifikovan govor mržnje.
- ⇒ Građanska alijansa poziva građane i političke partije da nas obavijeste ukoliko identifikuju primjere govora mržnje i ugrožavanja prava na slobodu javnog okupljanja. To možete učiniti putem e-maila sanja@gamn.org.

NAPOMENA:

- ⇒ Građanska alijansa je prethodnih dana dobila niz prijava o korištenju djece u političkoj kampanji te njihovom eksplicitnom pojavljivanju u promotivnim spotovima, partijskim predizbornim skupovima i ostalim aktivnostima. Apelujemo na sve političke partije da ne koriste djecu u političke svrhe, jer takvo postupanje može direktno uticati na njegov društveni i ukupni razvoj, a posebno ih pozivamo da postupaju u skladu sa Konvencijom UN o pravima djeteta.